

Journal of Social Intervention: Theory and Practice –
2009 – Volume 18, Issue 2, pp. 91–94
URN:NBN:NL:UI:10-1-100068

ISSN: 1876-8830

URL: <http://www.journalsi.org>

Publisher: Igitur, Utrecht Publishing & Archiving
Services in cooperation with Utrecht University of
Applied Sciences, Faculty of Society and Law

Copyright: this work has been published under a
Creative Commons Attribution-Noncommercial-No
Derivative Works 3.0 Netherlands License

Louweres Jan Jagt. **Van Richmond naar Reid.**

**Bronnen en ontwikkeling van taakgerichte
hulpverlening in het maatschappelijk werk.**

Proefschrift Universiteit Utrecht.

Houten: Bohn Stafleu van Loghum, 2008, 414 p.,

€ 41,50.

ISBN 9789031352906

BOOKS

CORRIE VERSTOEP

Wij kennen Lou Jagt onder andere van zijn in co-productie met levenspartner Nel Jagt in 1990 verschenen *Taakgerichte Hulpverlening in het Maatschappelijk Werk*. Het boek wordt bij diverse HBO Social Work-opleidingen gebruikt en behoort tot de basisliteratuur van de sociaal werker. Maar heeft deze methodiek een wetenschappelijke basis? In het proefschrift *Van Richmond naar Reid* is taakgerichte hulpverlening – voortaan TGH – als onderdeel van de maatschappelijk werkprofessionalisering gereconstrueerd en de conclusie van Jagt luidt dat dit model tot de standaardinstrumenten van de maatschappelijk werker behoort.

Bij het lezen van een column in het zomernummer 2008 van *Sozio* werd mijn nieuwsgierigheid naar het proefschrift van Lou Jagt gewekt. Ik hoopte antwoorden te krijgen op vragen als: Welke weldoordachte reflectie op het theoretisch en praktijkgerichte kader van het Maatschappelijk Werk geeft deze studie? Zal dit onderzoek inzicht geven in the body of knowledge van maatschappelijk werk in de 21^e eeuw?

Hoe is dit proefschrift opgebouwd? Het boek heeft in elk hoofdstuk kern-en deelvragen geformuleerd, die beantwoord worden en vervolgens op diverse momenten worden

BOOKS

samengevat. De herhalingen die dit geeft doen het leesplezier wat temperen, maar de rode draad blijft helder.

Als beginpunt van denken over maatschappelijke vragen start Jagt bij de armoedevraagstukken aan het einde van de 19^e eeuw in de Verenigde Staten en Nederland.

De Nederlandse pioniers van voor de tweede wereldoorlog, Muller- Lulofs en Adriani, hebben beiden een belangrijke rol gespeeld in de tot standkoming van de opleiding tot maatschappelijk werker. Adriani heeft in de 1^e helft van de 20^e eeuw waardevolle suggesties gedaan om tot een moderne aanpak van het armoedevraagstuk te komen. Zo stelde hij, dat een netwerk van vooral mensen uit eigen kring, voor de cliënten van zeer groot belang is. In Nederland bleef hulpverlening voor de tweede wereldoorlog veelal vrijwilligerswerk en de professionalisering kreeg slechts langzaam contouren.

Vanuit armoedezorg maakte het maatschappelijk werk in de VS daarentegen na 1900 al diverse ontwikkelingen door. In de periode 1898–1925 zijn het Mary Richmond en anderen, die de basis leggen voor het methodisch denken en handelen in het sociaal werk als beroep. Het begeleiden van cliënten bij psycho/sociale nood (boven de armoedegrens) komt van de grond. In Nederland komt deze ontwikkeling pas na de tweede wereldoorlog echt op gang.

De periode na de tweede wereldoorlog is in het proefschrift getypeerd met de introductie van de methodiek “social casework” in Nederland. Het “social casework” is voortgekomen en verder uitgewerkt in theoretische geschriften van pioniers zoals Mary Richmond, Gordon Hamilton, Florence Hollis, Virginia Robinson, Jessie Taft en Helen Perlman. De bekende Nederlandse maatschappelijk werker Marie Kamphuis heeft in Nederland na de tweede wereldoorlog een ontegenzeggelijk belangrijke rol gespeeld en deze methodiek onder de aandacht gebracht. Als gevolg van de kritiek in de jaren zestig, dat deze werkmethode onvoldoende aansloot bij andere culturele groepen en dat het enkel effectief zou zijn in de middenklasse, zorgde er voor dat het taakgerichte werken, zoals toegepast in de Verenigde Staten, in de belangstelling kwam te staan in Nederland.

In dit proefschrift staat de ontwikkeling van taakgerichte hulpverlening (TGH) vanaf 1972 tot 2007 in de Verenigde Staten, Nederland en Engeland centraal. Publicaties van met name Reid en Epstein hebben een beredeneerde aanpak van TGH opgeleverd, die tevens onderzocht kon worden op doelmatigheid. In de VS vond al vanaf 1972 een groot aantal onderzoeken hiernaar plaats. Ook in Nederland vonden enkele evaluatie-onderzoeken plaats, maar deze waren minder omvangrijk.

De ondertitel van het proefschrift luidt “bronnen en ontwikkeling van taakgerichte

hulpverlening in het maatschappelijk werk". Enerzijds is vanuit de historische wortels en grondleggers de professionalisering van het beroep uitgewerkt. Anderzijds gaat de auteur in de tweede helft van het proefschrift in op het vraagstuk in hoeverre TGH een controleerbare methodiek is en wetenschappelijk is onderbouwd. Dit laatste roept vervolgens de vraag op in hoeverre het model van TGH bijdraagt aan de set van vooraf te beredeneren sociale interventies binnen de context van werken, ofwel: kan het effect van het inzetten van een interventie vooraf beredeneerd worden, gegeven de steeds veranderende context? Juist deze laatste vraag is in het proefschrift minder geoperationaliseerd. Er bestaat in de literatuur geen eenduidigheid over de inhoud, omvang en niveau van interveniëren, en, wanneer is het een sociale interventie en wanneer een niet-sociale interventie? Meer toegepast onderzoek naar het kader van sociale interventies, en in welke contexten welk methodisch model aannemelijk effectief zijn, is nodig om dit beeld te verfijnen.

Hulpverleningsmodellen, die ten grondslag liggen aan het TGH model, worden geanalyseerd aan de hand van richtlijnen voor het handelen, de theoretische, de onderzoeksbasis en hun waardenconcept. De auteur maakt een vergelijkend onderzoek naar deze praktijkmodellen, waarbij in het vergelijkingsschema de volgende vragen worden beantwoord: welke richtlijnen voor

het handelen zitten er in het model, wat is de theoretische onderbouwing en welke waarden-en onderzoeksbasis heeft het model? Ten slotte is een laatste belangrijke vraag gericht op al dan niet aanwezige (toetsbare) interventiemogelijkheden. Deze comparatieve analyse is een dappere poging om diverse modellen van hulpverlening onderling te vergelijken. Het nadeel van deze vorm van analyse is dat de introductie van de diverse scholen enigszins schematisch wordt, wat de eigenheid tekort doet.

In de verantwoording van themakeuze en opzet relateert de schrijver de gekozen lijn. Want, zo stelt hij, antwoorden op vragen naar de basis van het maatschappelijk werk zijn tijdgebonden en wetenschappelijk onderzoek verandert voortdurend in de loop van de tijd.

Een onderzoeksbasis brengt direct de vraag mee welke wetenschappelijke basis eraan ten grondslag ligt. Wat is evidence-based practice in het maatschappelijk werk of is juist de tegenpool practice-based evidence uitgangspunt? Lou Jagt doet de aanbeveling om beide onderzoeksvormen op hun mogelijkheden en hun beperkingen te toetsen, want er zijn – zo stelt hij terecht – vele tussenvormen. Hulpverleningsmodellen en –methoden zijn nooit waarde vrij en binnen de modellen van werken zitten veelal impliciete waardenpremissen. De schrijver wijst er op dat het van onschatbaar belang is om de verwevenheid tussen ethiek en methodiek

BOOKS

scherp en zichtbaar te hebben. Vanuit dit raamwerk heeft de professional ruimte voor contextgerichte interventies.

Is het model TGH de body of knowledge van het maatschappelijk werk? Heeft de auteur van dit proefschrift een opvatting bevestigd die al langer leeft onder beroepsgenoten? Mijn dagelijkse praktijk bevindt zich aan de Hogeschool Utrecht, bij de opleiding Maatschappelijk Werk en Dienstverlening. Het TGH model blijkt hier na enige discussie niet het enige methodisch basisconcept, wel één van de methodieken die studenten leren voor vooral kortcyclische interventies. Daar waar multi-probleem, verslaving of meervoudige ontreddering in de diverse leefgebieden aan de orde is, is dit model ontoereikend. Hoe

verhoudt de TGH zich tot het eclecticisch – integratief werken, zoals door Snellen in het boek *Basismodel voor methodisch hulpverleners in het maatschappelijk werk* (1997, Bussom: Coutinho) is uitgewerkt. Zo heeft het proefschrift weinig vergelijkend onderzoek naar andere methodische kaders zoals multimethodiek of eclecticisch-integratief werken verricht.

Maar een mens kan niet alle materie bewerken en dit boek roept om een vervolg, om verder en nieuw evaluatief-reflectief onderzoek binnen de professie van maatschappelijk werker. Alle lof voor deze auteur, die – na een werkzaam leven – zijn opvattingen over de ontwikkeling van taakgericht werken behoedzaam onderbouwt.